

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
& ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΡΕΥΜΑΤΟΛΟΓΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ - Έτος Ιδρύσεως 1960

• WEBINAR

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ καρδιαγγειακού κινδύνου και νόσου
σε ασθενείς με χρόνια ρευματικά νοσήματα.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ βασισμένη
σε αληθινές περιπτώσεις.

ΤΕΤΑΡΤΗ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

• 19:30 - 20:30

Ρευματοειδής αρθρίτιδα

Χρήστος Κουτσιανάς

Ακαδημαϊκός υπότροφος, Μονάδα Κλινικής Ανοσολογίας - Ρευματολογίας, Β
Πανεπιστημιακή Παθολογική Κλινική και Ομώνυμο Εργαστήριο, ΓΝΑ «Ιπποκράτειο»

Honorary Consultant, Research & Development Department
The Dudley Group NHS Foundation Trust

The Dudley Group
NHS Foundation Trust

Disclosures

None for this presentation

- Honoraria for lectures:
Roche, Genesis Pharma, Abbvie
- Honoraria for advisory boards:
Genesis Pharma
- Hospitality:
Eli-Lilly, Novartis, Viatrix
- Research:
Sub-investigator: Roche, UCB, Eli-Lilly, Novartis, BMS, Pfizer, Genesis Pharma, AMGEN, MSD

Παρουσίαση περίπτωσης

- Κα Άννα, 58 ετών
- **Dx:** οροθετική RA από έτους
- **MHx:**
  - αρτηριακή υπέρταση
  - 2 επεισόδια επισκληρίτιδας ΔΟ
  - πρώην καπνίστρια, 15 pack.years
  - BMI: 29.5
- **FMHx:**
  - ελεύθερο
- **Rx:**
  - Πρεδνιζολόνη 5 mg 1x1
  - MTX 15mg OWK
  - Φυλλικό οξύ 5mg OWK
  - Ιρβεσαρτάνη 150mg 1x1
  - Συχνή χρήση NSAIDs

Παρουσίαση περίπτωσης

Follow up:

- Πρωινή δυσκαμψία ~45-60 mins, VAS: 80mm
- Αρθρίτιδα ΠΧΚ, γόνατος και μικρών αρθρώσεων άκρων χειρών και ποδών

ESR: 76 mm/hr

CRP: 32 (<5) mg/L

Hb: 11.3 g/L

WBC: 9000/mm³

PLT: 429.000/mm³

RF: 256 iu/mL

Anti-CCP: >200 iu/mL

U: 32 mg/dL

Cr: 1.2 mg/dL

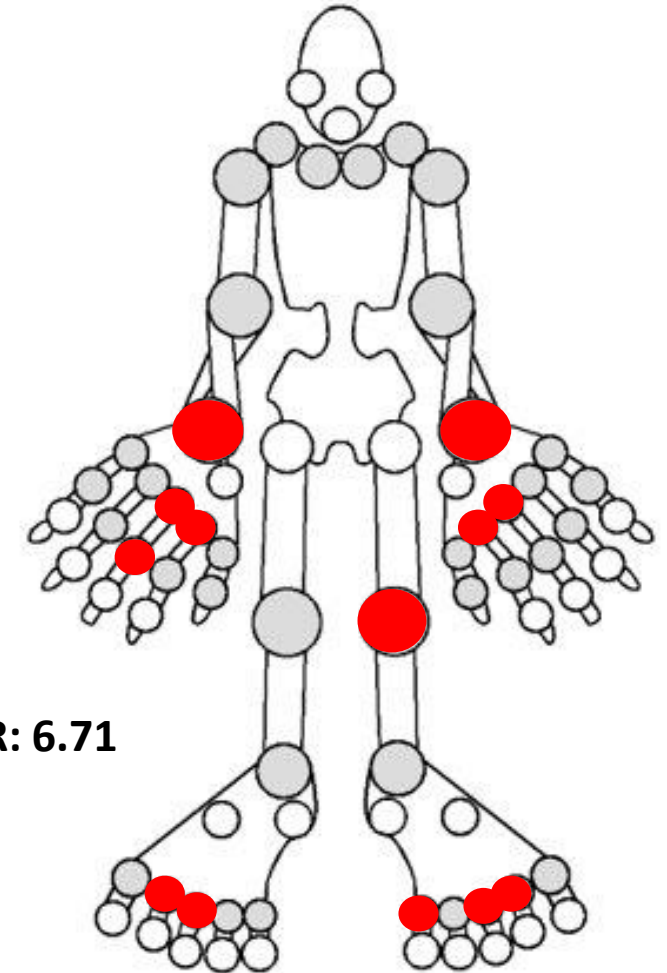
Chol: 238 mg/dL

HDL: 50 mg/dL

LDL: 135 mg/dL

TGs: 178 mg/dL

- Προκάρδια δυσφορία κυρίως κατά την προσπάθεια και την έκθεση στο κρύο

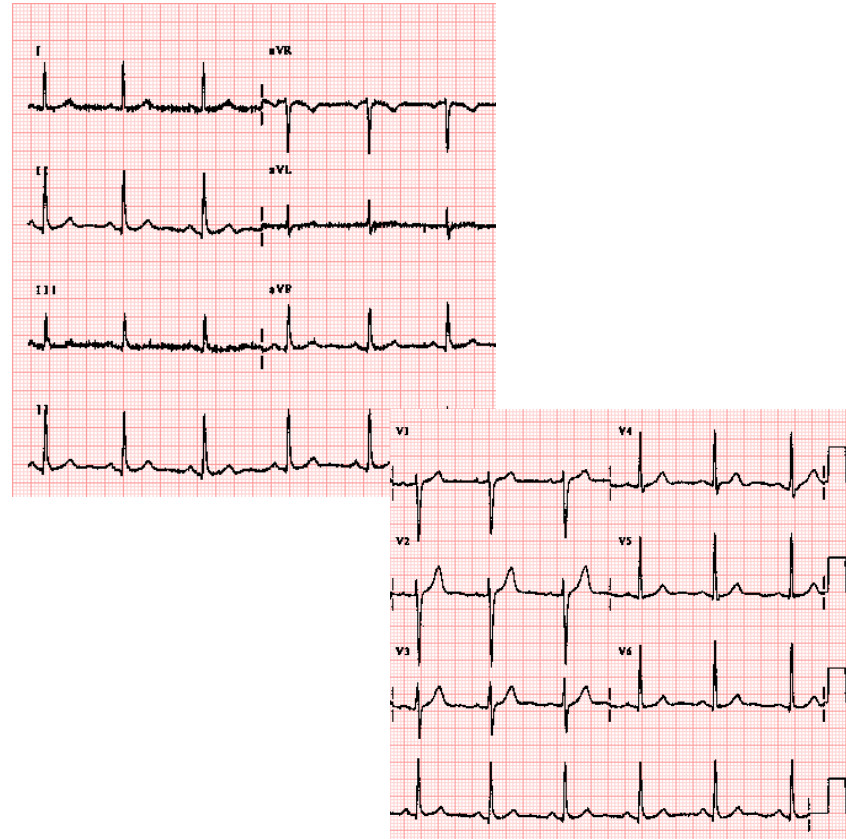
Παρουσίαση περίπτωσης

ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ ΘΩΡΑΚΑ

Χωρίς παθολογικά
ευρήματα

ΗΛΕΚΤΡΟΚΑΡΔΙΟΓΡΑΦΗΜΑ

Φυσιολογικός άξονας
Χωρίς ΗΚΓ ευρήματα συμβατά με ισχαιμία

ΥΠΕΡΗΧΟΚΑΡΔΙΟΓΡΑΦΗΜΑ

LVEF: 55%

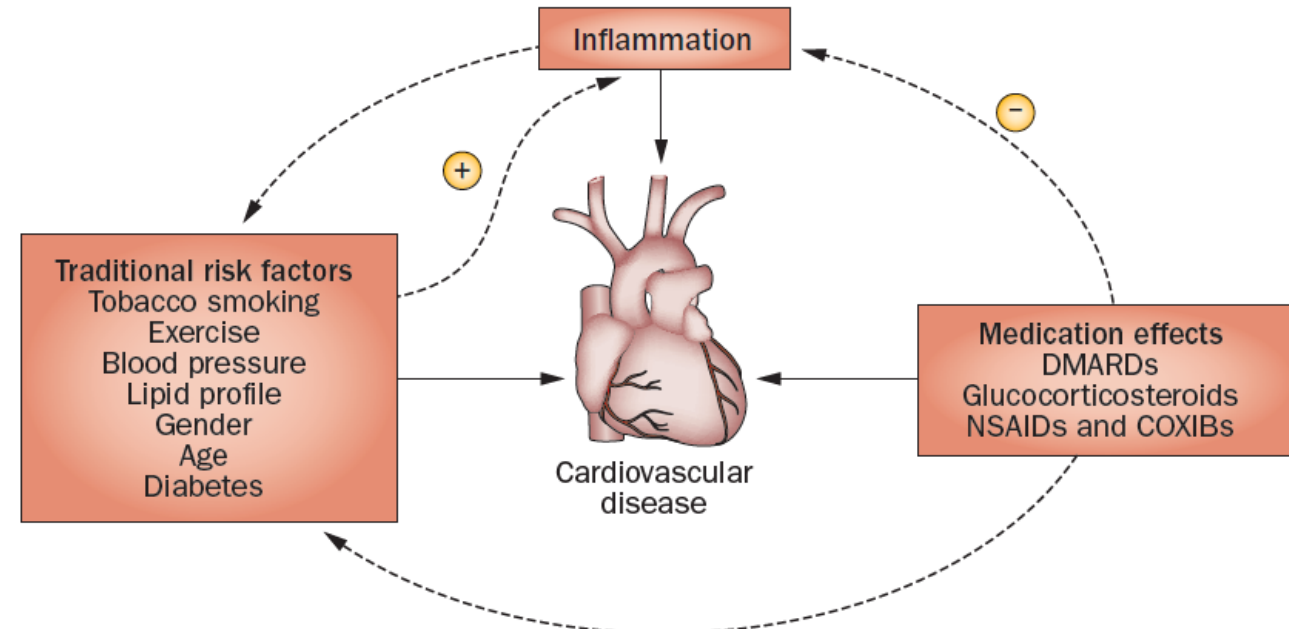
Χωρίς τμηματικές υποκινησίες
Χωρίς σημαντικές βαλβιδικές βλάβες
Χωρίς παρουσία περικαρδιακού υγρού

Διαγνωστικές σκέψεις

- Οροθετική RA
- Υψηλή δραστηριότητα νόσου
- Προκάρδια δυσφορία

Φυσιολογικός αρχικός έλεγχος
με CXR, ECG, TTE

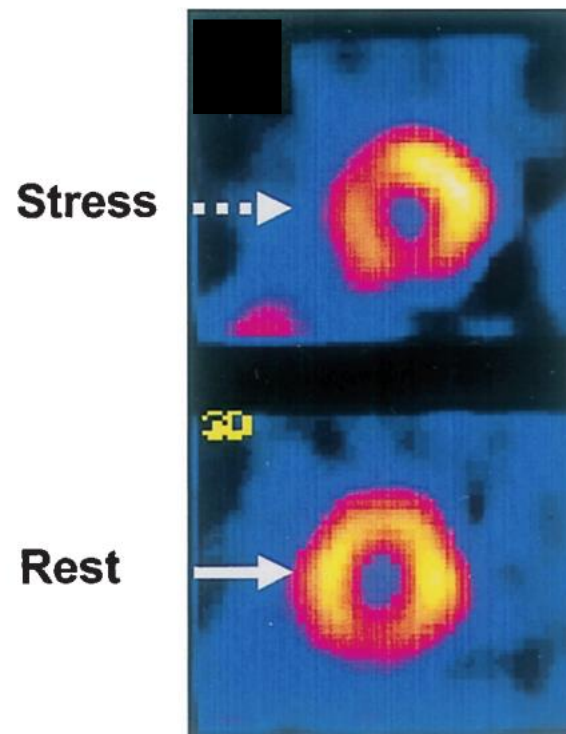
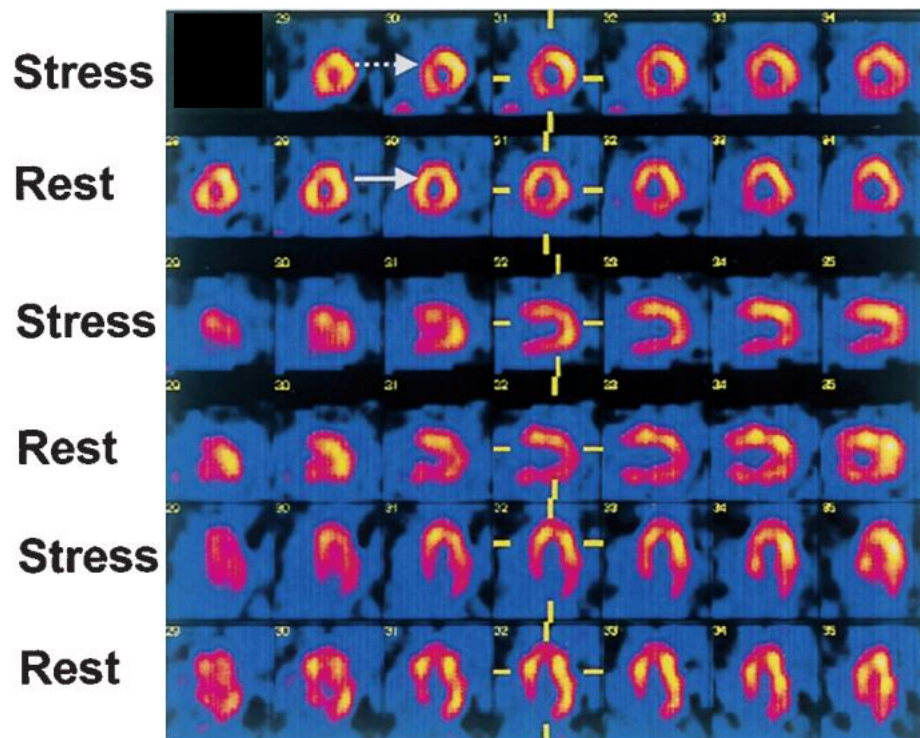

Nurmohammed et al Nat Rev Rheumatol 2015

Επόμενα βήματα

SPECT μυοκαρδίου με θάλλιο προ και μετά στρες με αδενοσίνη

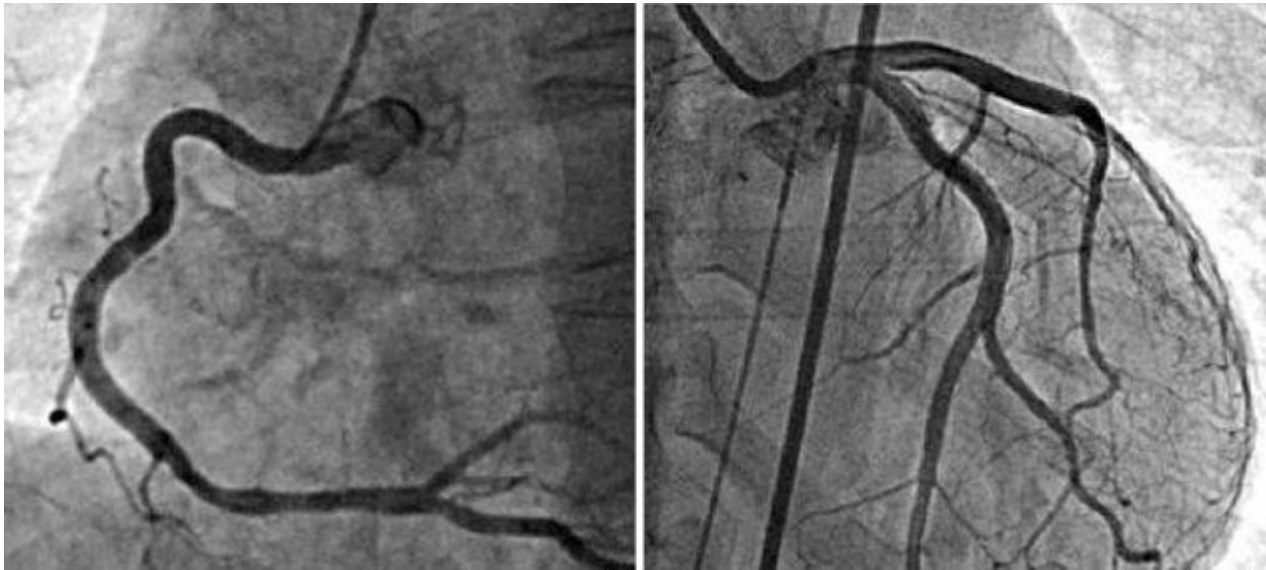

Αναστρέψιμη ισχαιμία
στο διάφραγμα και το
κατώτερο και κατωτερο-
πλάγιο τοίχωμα

Χαμηλό σήμα και washout:
διάχυτα μειωμένη
καρδιακή αιμάτωση

Επόμενα βήματα

Στεφανιογραφία

Συμπέρασμα: δεν υπάρχει σημαντική νόσος των στεφανιαίων αγγείων

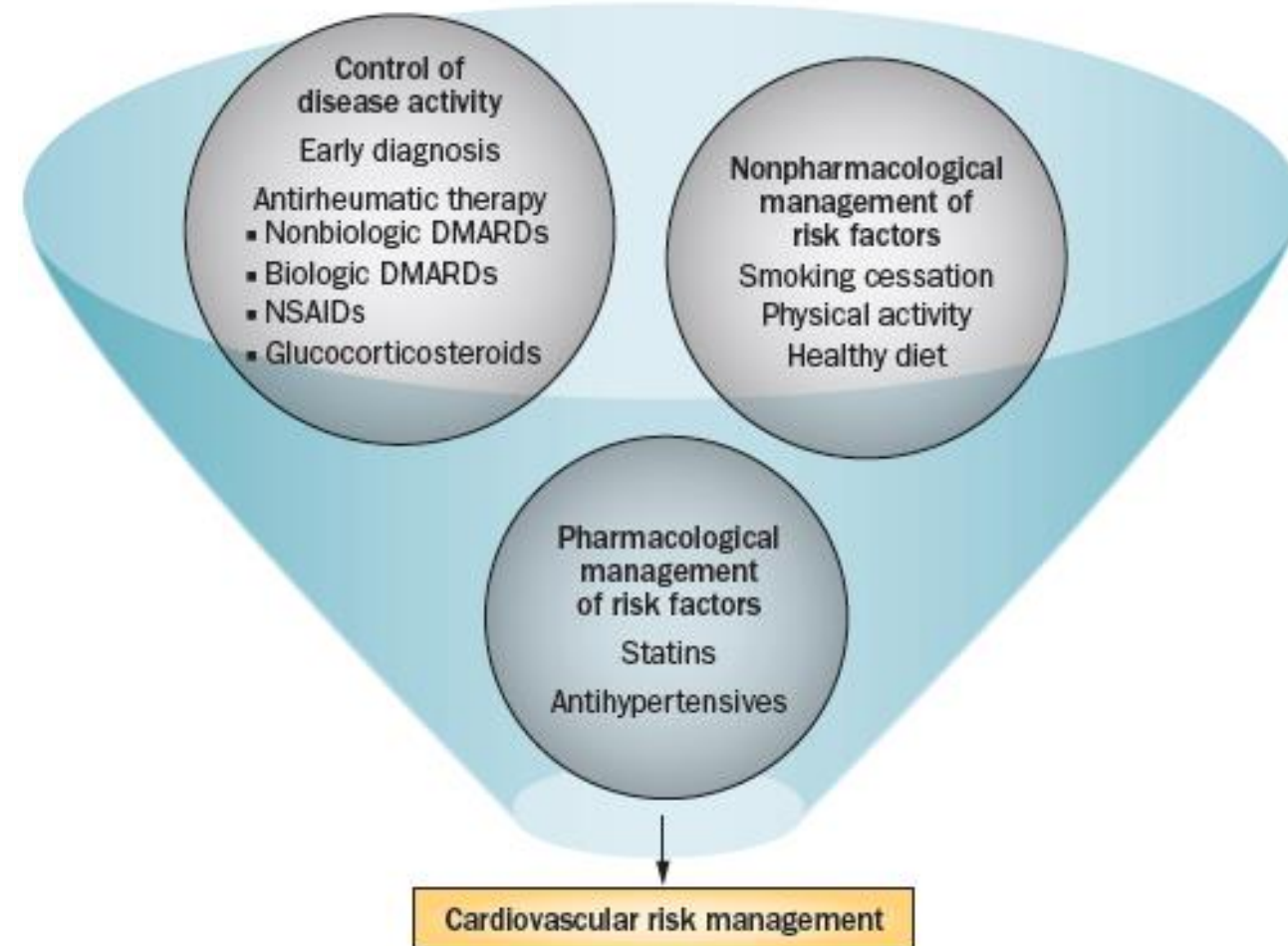
- Καλή λειτουργία αριστερής κοιλίας
- Χωρίς αποφράξεις ή στενώσεις στον πρόσθιο κατιόντα και τη δεξιά στεφανιαία
- Μικρό (μη σημαντικό κλινικά) αθήρωμα στην περιस्पωμένη

Ischemia and No
Obstructive Coronary
Artery Disease
(INOCA)

Αντιμετώπιση

- **Αντι-υπερλιπιδαιμική αγωγή**
(simvastatin 20mg 1x1)
- **Αντι-αιμοπεταλιακή αγωγή**
(aspirin 100mg 1x1)
- **Καλύτερος έλεγχος της ενεργότητας της RA**
  - Αύξηση της χορηγούμενης πρεδνιζολόνης (προσωρινά, με επακόλουθο tapering)
  - Έναρξη anti-TNF βιολογικού παράγοντα (adalimumab 40mg Q2W)

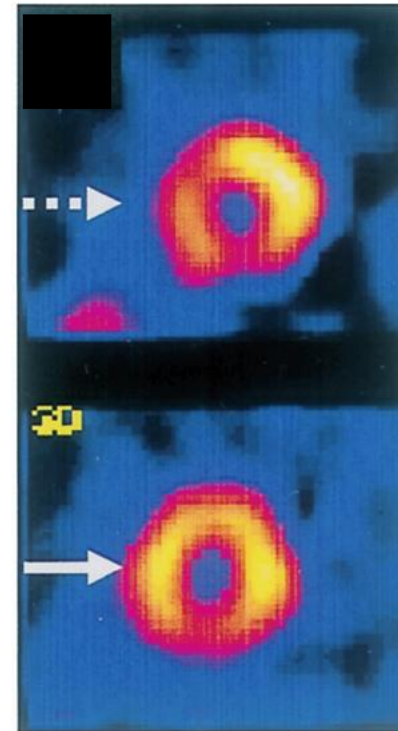
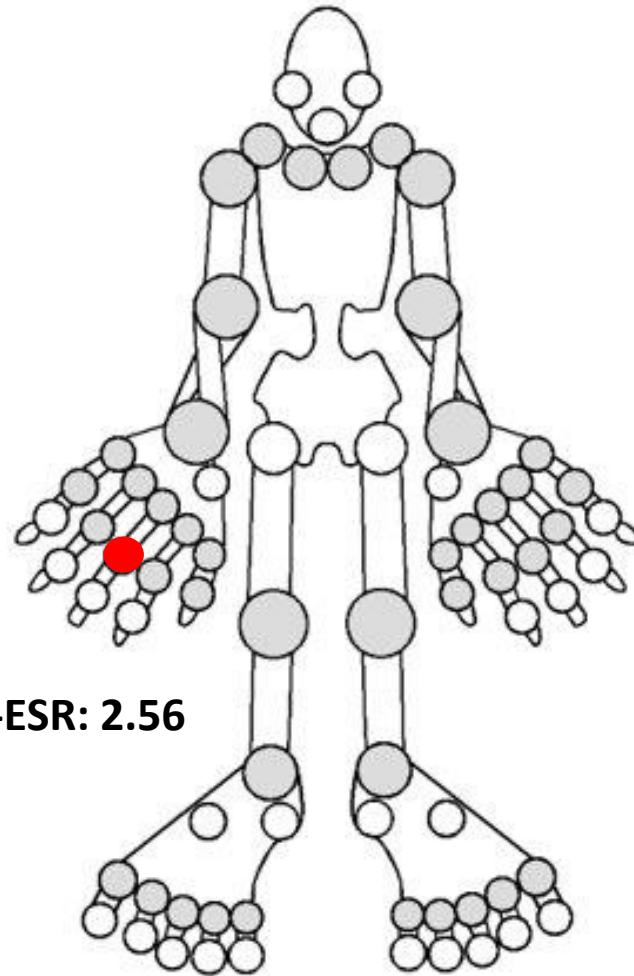
Ένα χρόνο μετά

«Γιατρέ, είμαι καλά»

ESR: 20 mm/hr
CRP: 4 (<5) mg/L
Hb: 12.7 g/L
WBC: 7700/mm³
PLT: 229.000/mm³

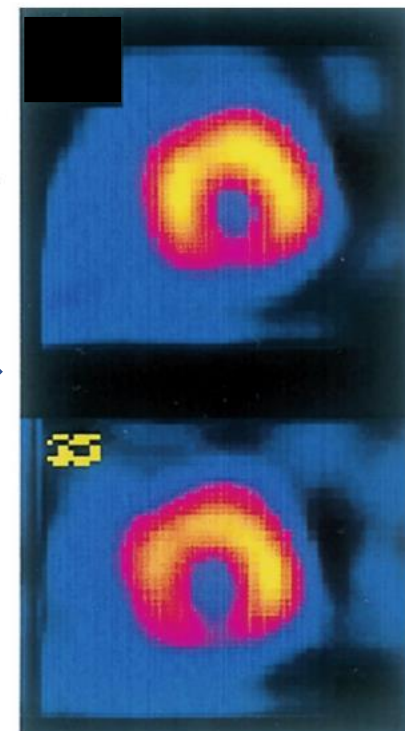
Chol: 188 mg/dL
HDL: 50 mg/dL
LDL: 95 mg/dL
TGs: 116 mg/dL

DAS28-ESR: 2.56

Stress

Rest

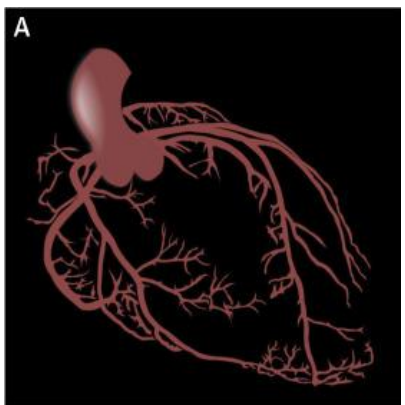
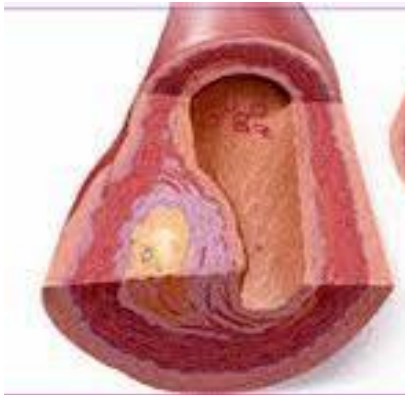

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ

Αναστρέψιμη μυοκαρδιακή ισχαιμία λόγω **στεφανιαίας μικροαγγειοπάθειας (coronary microvascular dysfunction)** σε ασθενή με οροθετική PA που υποχώρησε με βελτιστοποίηση του ελέγχου της δραστηριότητας της νόσου και αντιυπερλιπιδαιμική αγωγή

Συζήτηση

PA ⇔ αυξημένη καρδιαγγειακή θνητότητα
Συχνά τα CVD συμπτώματα είναι αμβληχρά
CVD θάνατοι: ισχαιμικής αιτιολογίας (ΕΜ, ΣΚΑ, αιφνίδιος θάνατος)

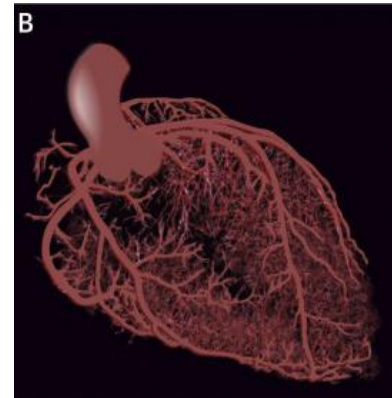

Μυοκαρδιακή ισχαιμία

Ακεραιότητα και δομή των
στεφανιαίων αρτηριών

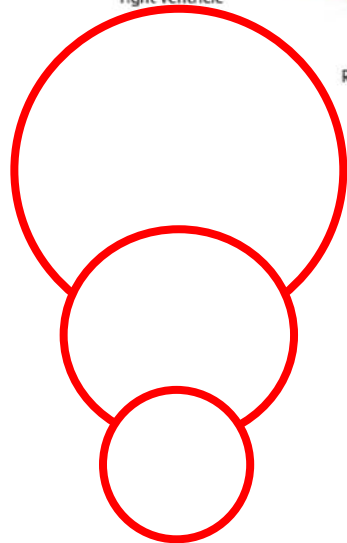
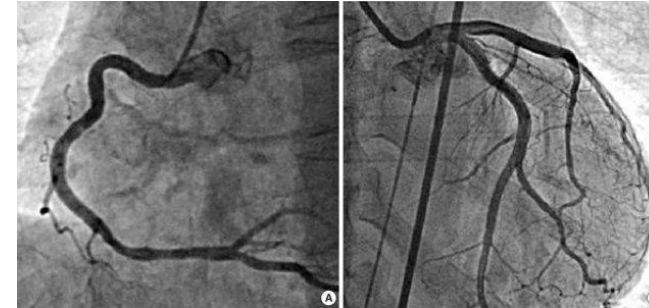
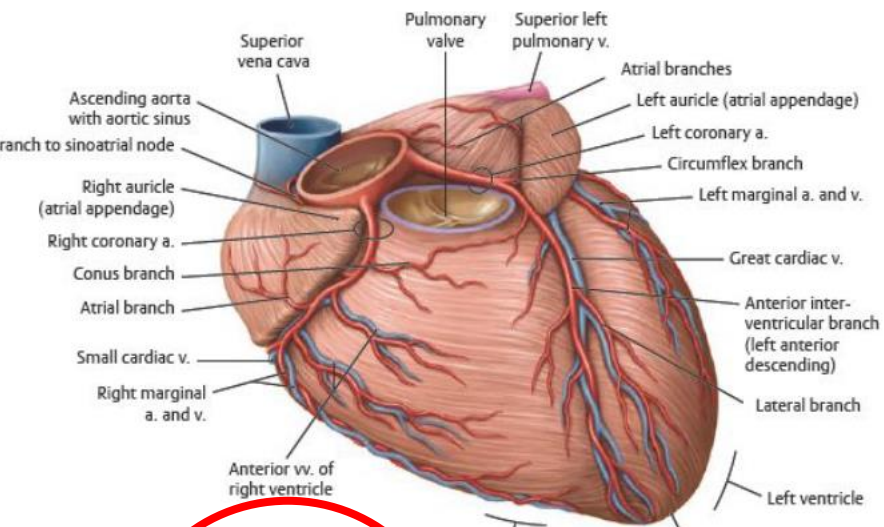
Αθηρωματικό φορτίο

Δυσλειτουργία στεφανιαίας
μικροκυκλοφορίας

Στεφανιαία μικροκυκλοφορία

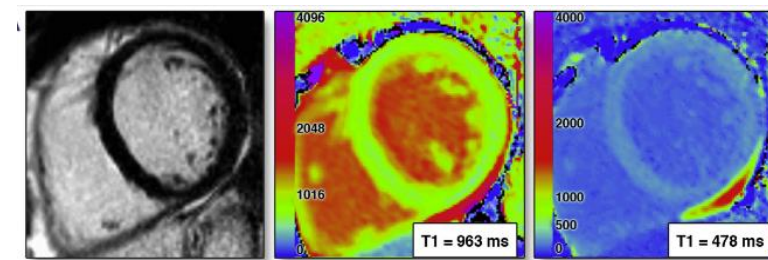
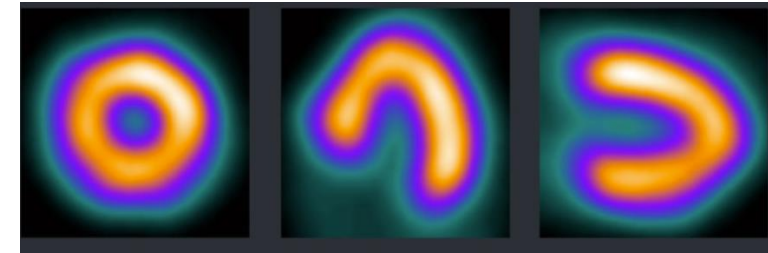
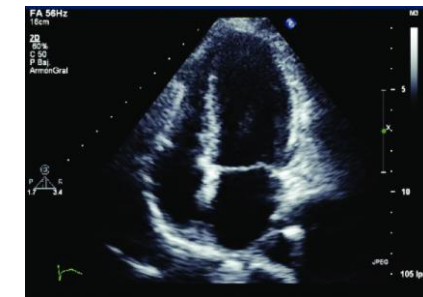
Coronary arteries
 δ : 500 μ m-5mm

Coronary pre-arterioles
 δ : 100-500 μ m

Coronary arterioles
 δ : <100 μ m

Coronary microvasculature

Assessment of perfusion

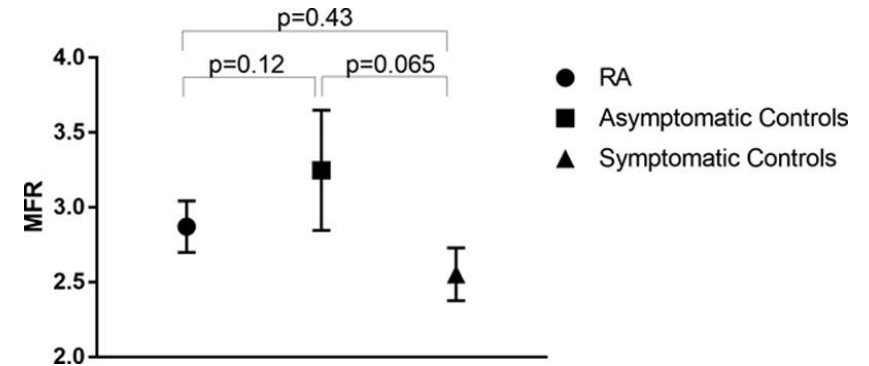

Δυσλειτουργία στεφανιαίας μικροκυκλοφορίας Coronary microvascular dysfunction (CMD)

- ✓ Ισχαιμία σε ασθενείς χωρίς εμφανή αποφρακτική ΣΝ
- ✓ Επικουρικός μηχανισμός σε αθηροσκληρωτική αποφρακτική ΣΝ
- ✓ Εξηγεί την επιμονή των συμπτωμάτων στο 20% των ασθενών μετά από παρεμβάσεις επαναιμάτωσης
- ✓ Κακός CVD προγνωστικός παράγοντας

Η λειτουργία του ενδοθηλίου σε ασθενείς με PA στη μικροκυκλοφορία και στη μακροκυκλοφορία δε συσχετίζονται

1 στους 3 ασυμπτωματικούς ασθενείς με PA είχαν παθολογικό Myocardial Flow Reserve (MFR) <2.5 σε PET/MR

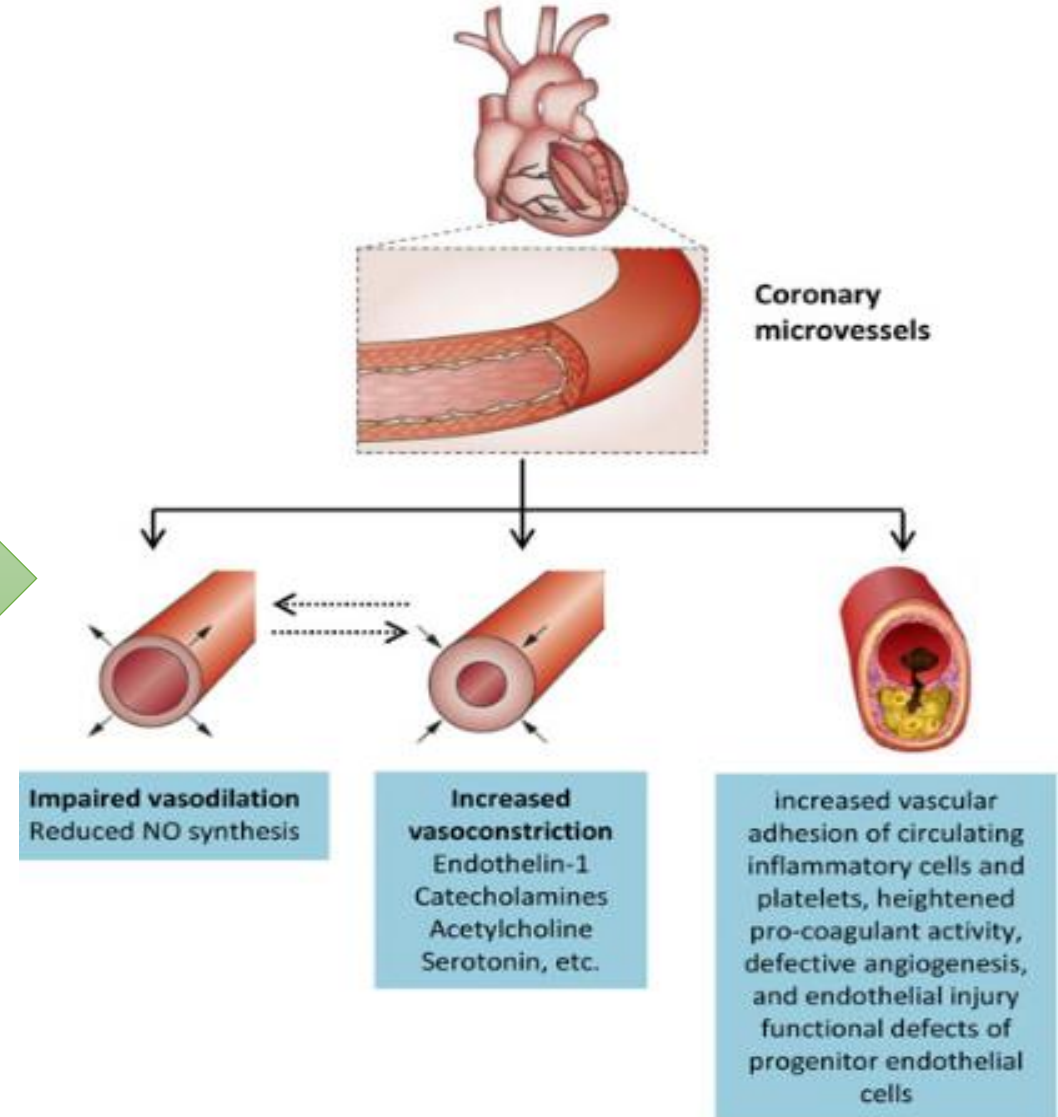
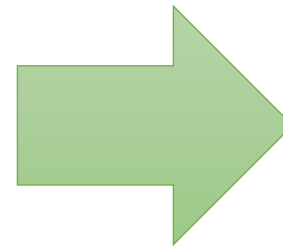
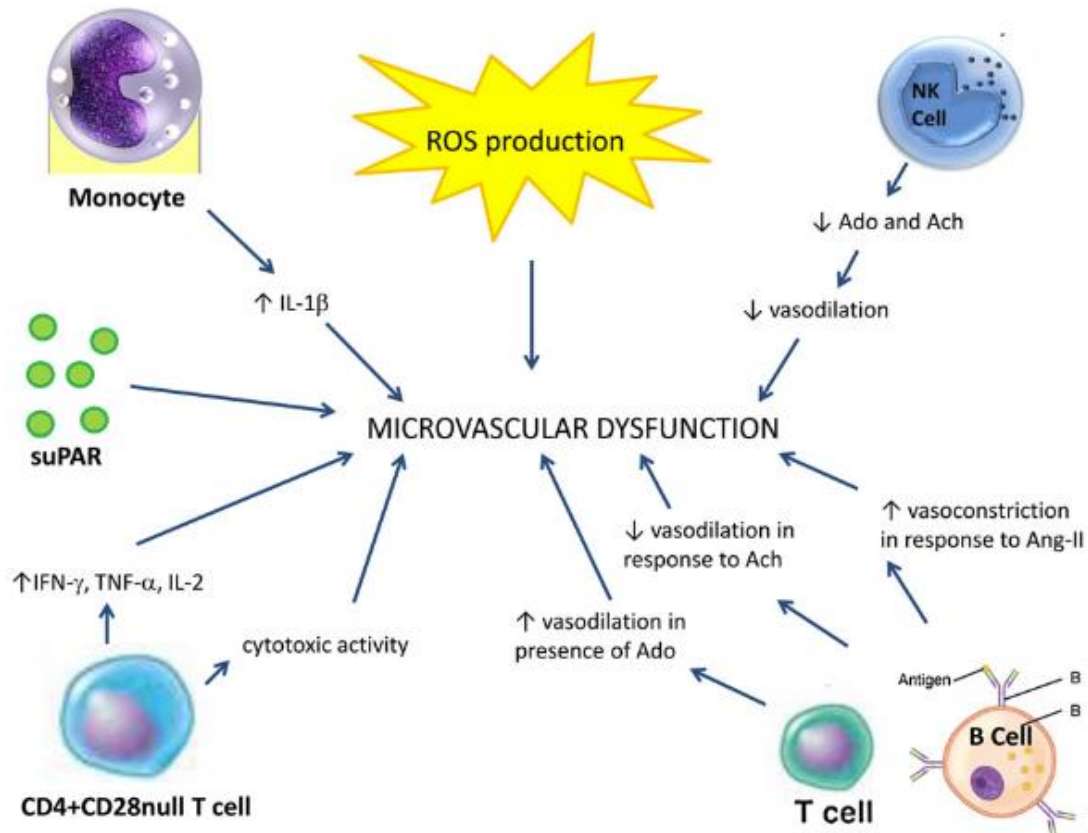
Amigues et al. Circ. Cardiovasc. Imaging 2019

Measurements	Macrovasculature	
	Endothelial dependent (FMD)	Endothelial non-dependent (GTN)
Micro-vasculature Endothelial dependent (Ach)	r (90) = 0.10, P = 0.34	
Micro-vasculature Endothelial non-dependent (SNP)		r (89) = -0.00, P = 0.99

Sandoo et al. ART 2011

Δυσλειτουργία της στεφανιαίας μικροκυκλοφορίας

Ο ρόλος της φλεγμονής στη CMD σε ασθενείς με CIRD

Δυσλειτουργία της στεφανιαίας μικροκυκλοφορίας: εκτίμηση

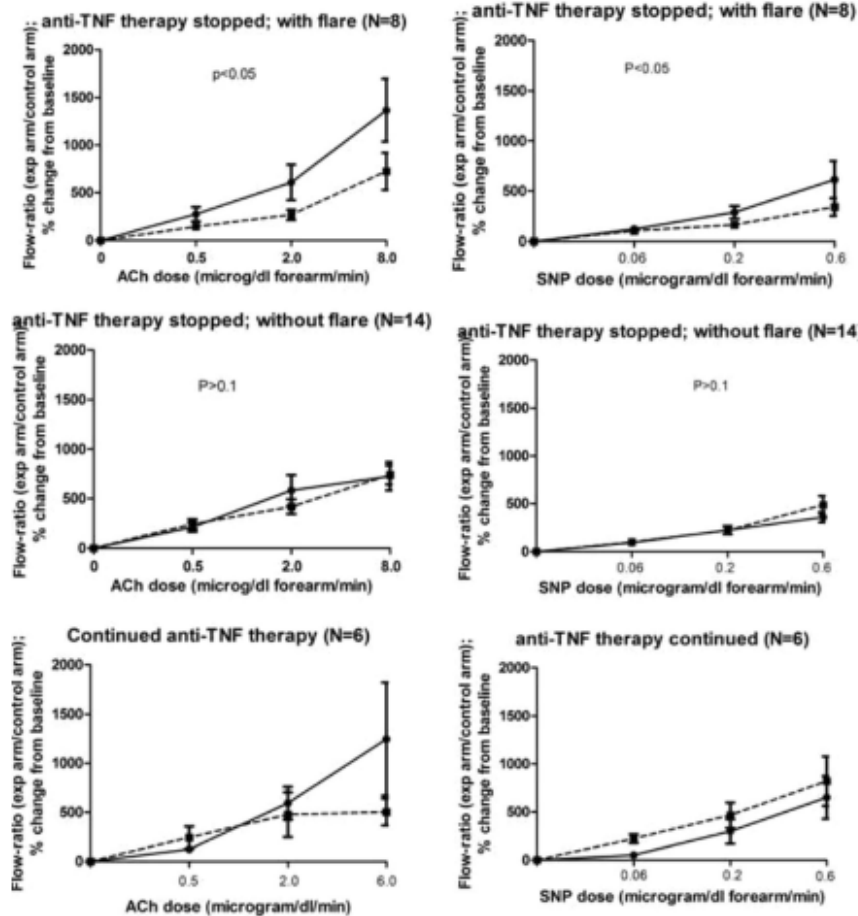
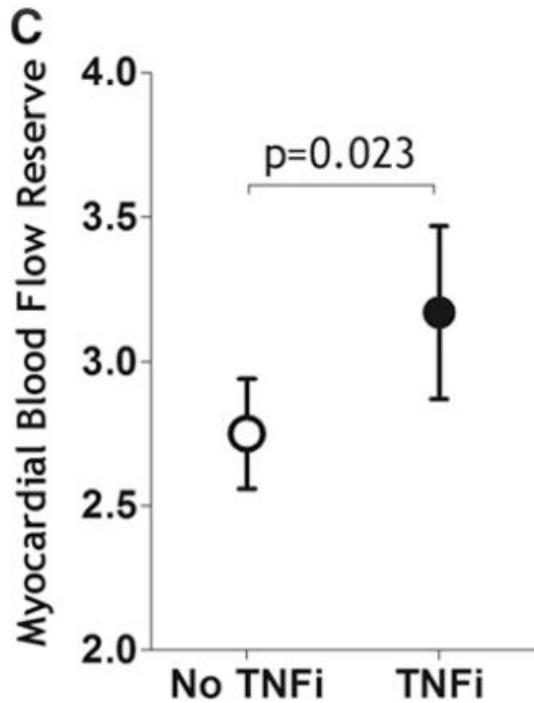
Method	Measurement
Non-invasive	
Contrast stress echocardiography	Coronary Flow Reserve
Cardiac MRI Stress perfusion MRI	Myocardial perfusion reserve index
SPECT	Relative blood flow in cardiac regions
Myocardial PET/MR	Absolute myocardial blood flow
Invasive	
Coronary angiography	Myocardial resistance index

Zanatta et al Int J Mol Sci 2019

Other ??? - skin microcirculation flux (laser Doppler flowmetry)
- Retinal venular caliber

Η θεραπεία της ΡΑ βελτιώνει τη CMD

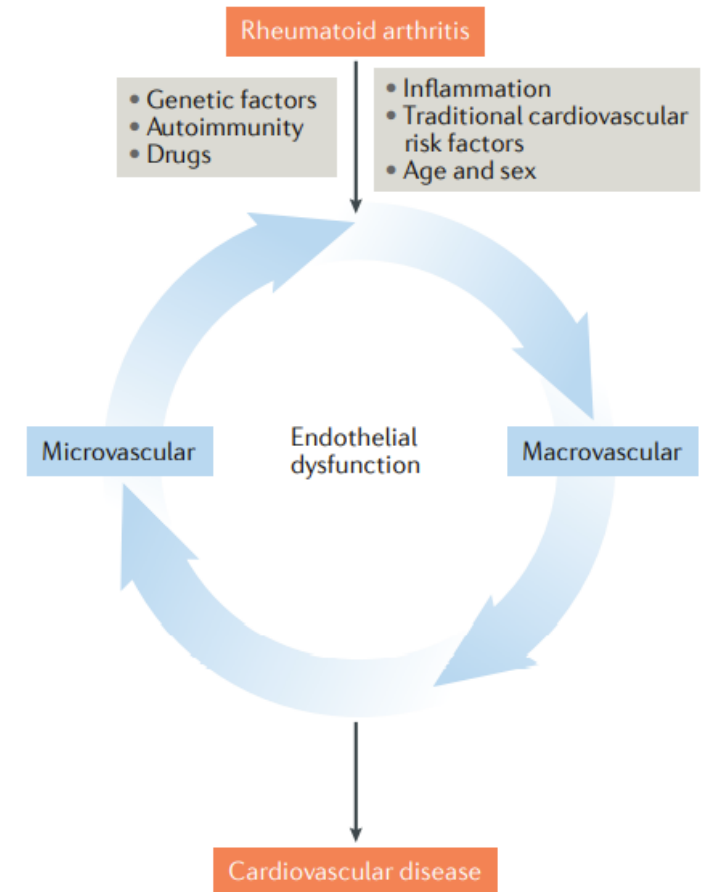
Μία εφάπαξ χορήγηση **anakinra** σε ασθενείς με ΡΑ προκάλεσε:

- αύξηση του CFR
- μείωση της αγγειακής αντίστασης

σε σύγκριση με το ΡΒΟ τόσο ΣΝ όσο και σε μη ΣΝ

Συμπεράσματα

- RA στενά συνδεδεμένη με καρδιαγγειακή θνητότητα
- Οι μηχανισμοί ξεπερνούν το «κλασικό» παράδειγμα της επιταχυμένης αθηροσκλήρυνσης
- Η δυσλειτουργία της στεφανιαίας μικροκυκλοφορίας (CMD):
  - ❖ συσχετίζεται στενά με την ύπαρξη συστηματικής φλεγμονής
  - ❖ μπορεί να υπάρχει μέχρι και στο 1/3 των ασθενών με RA
  - ❖ αυξάνει τον κίνδυνο καρδιαγγειακής θνησιμότητας
  - ❖ μπορεί να αναζητηθεί με επεμβατικές και μη μεθόδους
  - ❖ βελτιώνεται με τη θεραπεία και τον έλεγχο της συστηματικής φλεγμονής

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

Christos Koutsianas

@Dr_C_Koutsianas

ckoutsianas@gmail.com